

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZLL488 Ümumtürk ədəbiyyatı 3 kredit, 6 AKTS
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar
	Proqram	Magistratura
	Tədris semestri	2025/2026-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Mehman Həsənlı
	E-mail:	mehman.hasanli@khazar.org
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Konsultasiya vaxtı	Şənbə günü, saat 11:00
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Dərslik və dərs vəsaitləri 1. Aydın Abı Aydın.Tənzimət dövrü. Türkiyə ədəbiyyatı: metodik vəsait. Bakı , 2001, 47 s. 2. Aydın Abı Aydın.Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. Bakı Universiteti, 2007, 279 s. 3. Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 4. Ramiz Əskər. Türk xalqları ədəbiyyatı öçerkləri (monoqrafiya), Bakı: MBM, 2011, 320 s. 5. Pənah Xəlilov. Türk xalqlarının və Şərqi slavyanların ədəbiyyatı. 1-ci kitab, Bakı : Maarif, 1994, 432 s 6.Nemat Kelimbetov. Türk halklarının ortak edebi eserleri. İstanbul, Bilge Kültür Sanat, 2014, 344 s. 7. İsa Həbibbəyli, İsmixan Osmanlı, Qabdulla Tukay və Azərbaycan, Bakı, Elm və təhsil, 2021, 536 s. 8. Ramiz Əskər. Mahmud Kaşğari və onun «Divanü lüğət-it-türk» əsəri (monoqrafiya), Bakı: MBM, 2009, 532 s. 9. Sədi Sədiyev. Balkan türkləri ədəbiyyatı. Bakı: “Elm” nəşriyyatı, BDU, 2012. 10. Əli Şamil. Uyğur, Qaqauz, Quzey Qafqaz türklərinin folkloru və ədəbiyyatı. Bakı, Nurlan, 2011, 412 s. 11. Türk xalqları ədəbiyyatı: [4 cildə] Orta dövr, II cild /Tərt. ed: Nizami Cəfərov;- Bakı: Çarşıoğlu: 2006.- 320 s. 12. Türk xalqları ədəbiyyatı: [4 cildə] Orta dövr. II cild /Tərt. ed.: Nizami Cəfərov;- Bakı: Çarşıoğlu: 2006.- 320 s. 13. Türk xalqları ədəbiyyatı: [4 cildə] Yeni dövr. III cild /Tərt. ed.: Nizami Cəfərov; Bakı:Çarşıoğlu:, 2007.- 320 s. 14. Türk xalqları ədəbiyyatı: [4 cildə]Qədim dövr. Nizami Cəfərov I cild.- Bakı: Çarşıoğlu:, 2006.- 320 s. 15. Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB Yayınları, İstanbul 1983.	

16. Muharrem Ergin, Oğuz Kağan Destanı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1970. 17. Mehmet Fuat Köprülü, Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul 1928. 18.Cəlal Bəydili (Məmmədov). Türk mifoloji obrazlar sistemi:sturuktur və funksiya (monoqrafıya). Bakı, Mütərcim, 272 s. 19.Almaz Ülvi Binnətova. Özbək ədəbiyyatı (ədəbi portret cizgiləri, araşdırmalar, müsahibələr, yol qeydləri). Bakı, Elm və təhsil, 2016, 314 s. 20.Ali Kafkasyalı. Böyük türk şairi Nazim Hikmət və türk dünyası. Bakı, Elm və təhsil, 612 s. 21. Adil Cəmil, “Manas” eposu və türk dastançılıq ənənəsi. Bakı, Parlq imzalar, 2023, 472 s. 22.Muxtar Auezov: həyatı və yaradıcılığı (kollektiv), Bakı, Elm və təhsil, 2020, 180 s. 23.Mehman Həsənlı. Çingiz Aytmatov fenomeni və Azərbaycan, Bakı, Elm və təhsil, 2020, 406 s. 24.Ekrem Ayan. Modern kazak edebiyatının öncüsü İbray Altınsarın. İstanbul, Bilge Kültür Sanat, 2015, 215 s. 25.Gözəlova Minəxanım. Postmodernizm ədəbiyyatında Şərq və Qərb (Orxan Pamuk nəsrı əsasında), Bakı: 2009, 146 s. 26.Abdulla Tüylü, Mehmet Akif Ersoy. Həyatı və yaradıcılığı. Bakı, Qismət, 2005, 272 s. 27. Sevim Kantarcıoğlu, Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm, Akçağ Yayınları, Ankara 2004. 28. Ülvi Babasoy. Ədəbiyyatda postmodernizm: oyun estetikası (Dərs vəsaiti). Bakı: Hədəf Nəşrləri, 2024, 208 s. İnternet resursları: 1.www. kitabxana.net- elektron kitabxana. 2.www.google.az- universal axtarış portalı. 3.www.anl.az.-Milli kitabxana 4. www.kulis.az.- mədəniyyət və ədəbiyyat saytı.			
Tədris metodları	Mühazirə		+
	Qrup müzakirəsi		+
	İnteraktiv		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı		30
	Fəallıq		5
	Tapşırıqlar (2 mövzu)		10+10
	Final imtahanı		40

	Davamiyyət		5
	Yekun		100
Kursun təsviri	Ümumtürk ədəbiyyatı kursunda ən qədim dövrlərdən başlamış bugünə qədər Cənub-Şərq, Cənub-Qərb, Quzey-Qərb və Quzey-Şərq türklərinin şifahi və yazılı ədəbiyyatının tarixi inkişaf mərhələləri, görkəmli şair və yazıçıların həyat və yaradıcılığı öyrənilir və onların yaratdıqları bir sıra bədii əsərlər təhlil olunur. Əsas ədəbi cərəyanlar haqqında məlumat verilir, türk xalqlarının klassik və çağdaş ədəbiyyatı tədris edilir.		
Kursun məqsədləri	İlkin türk bədii düşüncə və təfəkkürünün məhsulu olan qədim türk mifologiyasından, qədim türk folkloru, xüsusən dastan nümunələrindən başlayaraq ümumtürk yazılı ədəbiyyatı, orta əsrlərdə türk klassik divan ədəbiyyatı, yeni dövrdə türk xalqlarının müxtəlif istiqamətlərdə formalaşması, müasir dövrdə inkişafı və yaranan ədəbi-bədii mətnlər kontekstində türk xalqlarının ədəbiyyatı (türk, türkmən, özbək, qırğız, qazax, kazan tatarları, krım tatarları) öyrənilir.		
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Tədrisin sonunda tələbələr: 1. Müxtəlif türk xalqların ədəbiyyatı haqqında dolğun informasiyaya, elmi biliklərə yiyələnməklə yanaşı, ayrı-ayrı türk xalqlarının bədii yaradıcılığı ilə yaxından tanış olub təhlil etmək qabiliyyətinə yiyələnəcəklər. 2. Məşhur türkoloqların fəaliyyəti ilə tanış olacaqlar; 3. Balkanlardan Sibirə qədər Türk dünyası ədəbiyyatının müqayisəli inkişafını izləyə biləcəklər; 4. Türk poeziyasının görkəmli şəxsiyyətlərini tanıyacaqlar; 5. Bədii mətnləri oxuyub müstəqil təhlil aparma və mühakimə yürütmə qabiliyyətinə yiyələnəcəklər.		
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	1. Fəallığa görə veriləcək bal tələbənin müzakirələrdə iştirakına, mətn təhlilində göstərdiyi fəallığa və əlavə ədəbiyyatlara göstərdiyi marağa görə veriləcəkdir. Hər bir öyrənilməyən mövzu üçün 1 bal çıxılır. 2. Tapşırıqlar konkret mövzular əsasında kiçik həcmli analiz yazıları nəzərdə tutulur. 3. Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərstdə ardıcıl iştirakı və dərstdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. Üzrsüz buraxılan 2 dərs üçün 1 (bir) bal çıxılacaq. Qeyd: Tələbə dərstdə 30% iştirak etməzsə imtahana buraxılmayacaq. İmtahan haqqında: 1. İmtahana hazırlaşarkən dərslərdə götürülmüş qeydləri öyrənməklə yanaşı, dərsin iş planında göstərilmiş ədəbiyyatlara, o cümlədən başqa mənbələrə də müraciət etmək lazımdır. 2. İstifadə ediləcək ədəbiyyatın bir qismi tərəfimizdən təmin ediləcəkdir.		

		3. Aralıq və Final imtahanlarının hər ikisində suallar keçilən dərslərin məzmununa uyğun olacaqdır.	
Cədvəl			
	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1	16.09.2025	• Türk xalqlarının tarixi və mifologiyası • Altay yaradılış dastanı, Şu, Alp Ər Tonqa, Oğuz kağan, Ərgənəkon, Köç, Bozqurd dastanları	1. Türk xalqları ədəbiyyatı. Qədim dövr. Bakı: Çarşoğlu - Azərbaycanda Atatürk Mərkəzi, 2006. 320 s. 2.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 3.Nemat Kelimbetov. Türk halklarının ortak edebi eserleri. İstanbul, Bilge Kültür Sanat, 2014, 344 s.
2	23.09.2025	• Ümumtürk yazılı ədəbiyyatı • Türk yazılı ədəbiyyatının ilk nümunələri hesab edilən Orxon mətnləri • Mahmud Kaşğari və onun «Divanü lüğat-it türk» əsəri • Yusif Balasaqunlu və “Qutadğu bilik” əsəri • Əhməd Yəsəvi, Əhməd Yüknəgi haqında məlumat	1. Ramiz Əskər. Mahmud Kaşğari və onun «Divanü lüğat-it türk» əsəri (monoqrafiya), Bakı: MBM, 2009, 532 s. 2.Ramiz Əskər. Qutadğu bilig. Bakı, Elm, 2003, 320 s. 3.Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB Yayınları, İstanbul 1983. 4.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 5.Yusif Balasaqunlu. Qutadğu bilig. Bakı, "Avrasiya press", 2006, 440 səh.

			6.Mahmud Kaşğari. «Divanü lüğat-it-türk». Dörd cildə. I cild, Bakı, “Ozan” , 2006, 512 səh. 7. Kelimbetov. Türk halklarının ortak edebi eserleri. İstanbul, Bilge Kültür Sanat, 2014, 344 s.
3	25.09.2025	• Türk təsəvvüf ədəbiyyatı • Yunus Əmrə və Mövlana Cəlaləddin Rumi yaradıcılığı.	1.Yunus Əmrə. Salam olsun. Divan. Bakı, Elm və təhsil, 2021, 572 s. 2.Yunus Əmrə. Risalətün-nüşhiyyə. Bakı, Elm və təhsil, 2013, 196 s. 3.Mövlana Cəlaləddin Rumi. Eşq pərvanəsi.Tərtib edən: Muxtar Cəfərov. Bakı, Nurlar, 2013. 263 s. 4.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2.Yusif Balasaqunlu. Qutadğu bilig. Bakı, "Avrasiya press", 2006, 440 səh.
4	30.09.2025	• Çağatay dövrü özbək ədəbiyyatı • Əlişir Nəvai və onun yaradıcılığı • Zahirəddin Məhəmməd Babur və onun bədii irsi	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2.Almaz Ülvi Binnətova. Özbək ədəbiyyatı (ədəbi portret cizgiləri, araşdırmalar, müsahibələr, yol qeydləri). Bakı, Elm və təhsil, 2016, 314 s. 3.Şöhrət Siracəddinov. Əmir Əlişir (həyatı və yaradıcılığı). Bakı, Elm və təhsil, 2023, 214 s.

			4.Almaz Ülvi. Əlişir Nəvainin əsri və nəsri. Bakı, Elm və təhsil, 2020, 570 s.
5	07.10.2025	• Türkmən ədəbiyyatı • Məhtimqulu Fəraqinin həyatı və yaradıcılığı	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2.Məhtimqulu Fəraqi. Divan,. Bakı,Elm və təhsil, 2010, 448 s.
6	09.10.2025	• Tənzimat dövrü Türkiyə ədəbiyyatında maarifçi ənənələr • Dramaturgiya və romanın meydana çıxması • Namiq Kamalın həyatı və yaradıcılığı	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2.Aydın Abi Aydın. Türkiyə ədəbiyyatı tarixi. 2 cildə. II cild. Bakı, «Bakı Universiteti» nəşriyyatı, 2007, 280 s.
7	14.10.2025	• XIX əsr qazax maarifçi ədəbiyyatı • Abay Kunanbayevin həyatı və yaradıcılığı • İbray Altınsarının bədii irsi • Çokan Vəlixanovun maarifçi görüşləri	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2.Ekrem Ayan. Modern kazak edebiyatının öncüsü İbray Altınsarin. İstanbul, Bilge Kültür Sanat, 2015, 215 s.

8	21.10.2025	• ARALIQ İMTAHANI	
9	23.10.2025	• Kırım Tatar ədəbiyyatı. Tatar ədəbiyyatı • İsmayıl bəy Qaspiralı və onu bədii irsi • Qabdulla Tukayın həyatı və yaradıcılığı • "Yeni kəsik baş" poeması	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2.İsa Həbibbəyli, İsmixan Osmanlı, Qabdulla Tukay və Azərbaycan, Bakı, Elm və təhsil, 2021, 536 s. 3.Qabdulla Tukay, Sabanbazarı, yaxud Yeni Kəsikbaş, Bakı, Elm və təhsil, 2011, 152 s.
10	28.10.2025	• Özbək ədəbiyyatında cədidizm • Abdulla Qədirinin "Ötən günlər" romanı • Abdurrauf Fitrətin bədii yaradıcılığı • Çolpanın poeziyası	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s. 2. Mehman Həsənli. XX əsrin əvvəllərində özbək ədəbiyyatında cədidizm (Əbdürrauf Fitrətin yaradıcılığı əsasında). Latviya, Lambert, 2022
11	04.11.2025	• XX əsrin əvvəllərində Türkiyə ədəbiyyatı • Ömər Seyfəddinin hekayə yaradıcılığı	1.Elman Quliyev. Türk xalqları ədəbiyyatı. Bakı, Apostrof-A, 2023, 696 s.

		Mehmet Akif Ərsoyun həyatı və yaradıcılığı	2.Abdulla Tüylü, Mehmet Akif Ersoy. Həyatı və yaradıcılığı. Bakı, Qismət, 2005, 272 s.
11	06.11.2025	Cümhuriyyət dövrü Türkiyə ədəbiyyatında modern dəyişmələr	1. Ülvi Babasoy. Ədəbiyyatda postmodernizm: oyun estetikası (Dərs vəsaiti). Bakı: Hədəf Nəşrləri, 2024, 208 s. 2.Mehman Həsənli. 1980-ci illər türk xalqları romanında janr özünəməxsusluğu: bədii-estetik təkamül.
12	25.11.2025	- Əhməd Həmdi Tanpınar “Saatları qurma institutu” - Bilgə Karasu “Gecə” - Latifə Təkin “Sevgili arsız ölüm”	1. Ülvi Babasoy. Ədəbiyyatda postmodernizm: oyun estetikası (Dərs vəsaiti). Bakı: Hədəf Nəşrləri, 2024, 208 s. 2.Mehman Həsənli. 1980-ci illər türk xalqları romanında janr özünəməxsusluğu: bədii-estetik təkamül.
13	02.12.2025	Qırğız ədəbiyyatı Çingiz Aytmatov fenomeni “Cəmilə”, “Ağ gəmi”,	Mehman Həsənli. Çingiz Aytmatov fenomeni və Azərbaycan, Bakı, Elm və təhsil, 2020, 406 s.

14	04.12.2025	• “Dəniz kənarıyla qaçan alabaş” • “Gün var əsrə bərabər”	Mehman Həsənlı. Çıngız Aytmatov fenomenı və Azərbaycan, Bakı, Elm və təhsil, 2020, 406 s.
15	09.12.2025	• Uyğur ədəbiyyatı. • Balkan türk ədəbiyyatı. • İraq Kərkük ədəbiyyatı	Əli Şamil. Uyğur, Qaqauz, Quzey Qafqaz türklərinin folkloru və ədəbiyyatı. Bakı, Nurlan, 2011, 412 s. Sədi Sədiyev. Balkan türkləri ədəbiyyatı. Bakı: “Elm” nəşriyyatı, BDU, 2012.
16	16.12.2025	• Postmodern Türkiyə ədəbiyyatı Orxan Pamukun “Bəyaz qala”, “Qara kitab” romanları	Gözəlova Minəxanım. Postmodernizm ədəbiyyatında Şərq və Qərb (Orxan Pamuk nəşri əsasında), Bakı: 2009, 146 s.